

KAPSAYICI DİL ÖĞRETİMİ

Editör

Prof. Dr. Emre ÜNAL

KAPSAYICI DİL ÖĞRETİMİ

Editör: Emre ÜNAL

Yazarlar: Alper Kaşkaya - Ayfer Şahin - Ecmel Yaşar - Esra Nur Demirtaş
Fatma Susar Kırmızı - İbrahim Halil Yurdakal - Hüseyin Anılan - İbrahim Coşkun
Mehrali Calp - Mustafa Kocaarslan - Sabri Sidekli - Sema Duran Baytar
Şükran Calp

ISBN: 978-605-7523-39-6

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi'ne aittir. Vizetek izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Sayın okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz.

Yayın Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Vizetek Dizgi

- 1. Baskı:** Ankara - Ekim, 2020
- 2. Baskı:** Ankara - Ekim, 2020
- 3. Baskı:** Ankara - Ekim, 2021
- 4. Baskı:** Ankara - Ekim, 2024

Baskı:

Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1

Yenimahalle/ANKARA

Tel: 0 312 395 85 71

Yayıncı Sertifika No: 41575

Matbaa Sertifika No: 47479

İletişim:

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. No: 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetkeyayincilik@gmail.com

KAPSAYICI DİL ÖĞRETİMİ

Editör

Prof. Dr. Emre ÜNAL

Yazarlar

Doç. Dr. Alper KAŞKAYA

Prof. Dr. Ayfer ŞAHİN

Arş. Gör. Ecmel YAŞAR

Öğr. Gör. Esra Nur DEMİRTAŞ

Prof. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI

Doç. Dr. İbrahim Halil YURDAKAL

Prof. Dr. Hüseyin ANILAN

Prof. Dr. İbrahim COŞKUN

Prof. Dr. Mehrali CALP

Doç. Dr. Mustafa KOCAARSLAN

Prof. Dr. Sabri SİDEKLİ

Arş. Gör. Sema Duran BAYTAR

Doç Dr. Şükran CALP

Editör ve yazarlara ait ORCID ID numaraları

Editör

Prof. Dr. Emre ÜNAL

ORCID ID: 0000-0002-1213-3965

Bölümler ve Yazarlar

BÖLÜM 1: Öğr. Gör. Esra Nur DEMİRTAŞ

ORCID ID: 0000-0002-3533-0697

BÖLÜM 2: Arş. Gör. Ecmel YAŞAR

ORCID ID: 0000-0003-1947-1382

Prof. Dr. Hüseyin ANILAN

ORCID ID: 0000-0001-7201-7467

BÖLÜM 3: Prof. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI

ORCID ID: 0000-0002-0426-1908

Doç. Dr. İbrahim Halil YURDAKAL

ORCID ID: 0000-0002-6333-5911

BÖLÜM 4: Prof. Dr. Sabri SİDEKLİ

ORCID ID: 0000-0003-3202-6451

BÖLÜM 5: Doç. Dr. Mustafa KOCAARSLAN

ORCID ID: 0000-0003-3918-6589

BÖLÜM 6: Prof. Dr. İbrahim COŞKUN

ORCID ID: 0000-0002-6270-7613

Arş. Gör. Sema Duran BAYTAR

ORCID ID: 0000-0001-7908-0995

BÖLÜM 7: Doç. Dr. Alper KAŞKAYA

ORCID ID: 0000-0002-6695-6422

BÖLÜM 8: Prof. Dr. Ayfer ŞAHİN

ORCID ID: 0000-0001-9903-1445

BÖLÜM 9: Doç. Dr. Şükran CALP

ORCID ID: 0000-0001-6297-9056

Prof. Dr. Mehrali CALP

ORCID ID: 0000-0002-2261-4893

BÖLÜM 10: Öğr. Gör. Esra Nur DEMİRTAŞ

ORCID ID: 0000-0002-3533-0697

ÖN SÖZ

Eğitimin hiçbir ayırım gözetmeksizin zorunlu eğitim çağında olan ya da talep eden tüm yurttaşlara eşit koşullarda verilebilmesi günümüz dünyasında kalkınma ve gelişmenin başlıca göstergelerinden birisi olarak düşünülmektedir. Çeşitli nedenlerle dezavantajlı durumda bulunan veya herhangi bir sebepten eğitime erişim konusunda sıkıntılar yaşayanlara yönelik ne gibi önlemlerin ele alınması gerektiğine ilişkin çalışmalar yeni bir kavramın da ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu çalışmalar Kapsayıcı Eğitim kavramı içerisinde ele alınmaktadır. Kapsayıcı eğitim kavramının günümüzde yaşanan salgın süreci ile birlikte önemi bir kat daha artmıştır.

Bu ana başlık altında ele alınan Kapsayıcı Dil Öğretimi konusu da çeşitli nedenlerle dilin temel becerilerini edinemeyen bireylerin eğitimi üzerine odaklanmaktadır. Dilin temel becerilerini çeşitli nedenlerle edinemeyen bireylerin bu konudaki eksikliklerinin giderilmesi konusu büyük önem arz etmektedir. Bu önem neticesinde Kapsayıcı Dil Öğretimi konusu öğretmen yetiştirme lisans programlarında ders olarak ele alınmıştır. Bu ders kapsamında öğretmen adaylarının mesleklerine başladıklarında karşılaştıkları dil edinimi konusunda dezavantajlı öğrencilerin alacakları eğitim ile dezavantajları giderme ya da azaltmaya ilişkin alınacak önlemler üzerinde durulmuştur. Böylece eğitim sistemine dahil olan öğretmenlerin sahada bu konuda karşılaşılabilecek sorunlara etkin çözümler bulması hedeflenmiştir.

Alanlarında uzman bilim insanlarının katkılarıyla ortaya çıkan bu eserde Kapsayıcı Dil Öğretimi konusunda yapılması gerekenler hem teorik açıklamalar hem de pratik anlamda uygulama örnekleri ile ortaya konmaktadır. Kitabın ortaya çıkmasında emeği geçen yazarlarımıza teşekkürlerimi sunuyorum. On bölümden oluşan bu kitabın, başta salgın döneminde canla başla çalışan öğretmenlerimiz olmak üzere tüm eğitim paydaşlarına katkı sağlaması en büyük dileğimizdir.

Editör

Prof. Dr. Emre Ünal

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	V
BÖLÜM 1: Kapsayıcı Eğitim	1
	<i>Esra Nur DEMİRTAŞ</i>
GİRİŞ	1
Kapsayıcı Dil Eğitimi	2
Kapsayıcı Eğitim ve İçeriği	2
Kaynaklar	11
BÖLÜM 2: Dinleme Becerisi ve Öğretimi	15
	<i>Ecmel YAŞAR - Hüseyin ANILAN</i>
GİRİŞ	15
Dört Temel Dil Becerisinden Birisi Olarak Dinleme	16
Bir Beceri Alanı Olarak Dinleme ve Özellikleri	18
Dinleme Süreci	21
İşitilenin Anlamlandırılması	23
Dinleme Türleri	29
Etkili Dinleyici Özellikleri	32
Dinleme Becerisinin İlkokuldaki Yeri, Önemi ve Öğretimi	34
Dinleme Öğretiminin Aşamaları	36
Dinleme Öğretiminde Kullanılabilecek Strateji, Teknik ve Etkinlikler	38
Dinleme Öğretiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	50
Türkçe Dersi Öğretim Programında Dinleme Öğretiminin Yeri	52
Dinleme Becerilerinin Değerlendirilmesi	53
Kaynaklar	62
Ek-1	66
Ek-2	67
Ek-3	69
Ek-4	70

BÖLÜM 3: Konuşma Becerisi ve Öğretimi.....73*Fatma SUSAR KIRMIZI**İbrahim Halil YURDAKAL*

GİRİŞ	73
Konuşma Eğitimi İlkokullarda Neden Gereklidir?	75
İlkokullarda Karşılaşılan Konuşma Sorunları.....	77
Konuşma Sorunlarının Giderilmesi	80
İlkokullarda Konuşma Becerisi Düzeyini Belirleme	82
Sınıfında Göçmen Öğrenci Bulunan İlkokul Öğretmenlerinin Yaşadığı Sorunlar	85
Ana Dili Türkçe Olmayan Bölgelerde Öğretmenlerin Konuşma Eğitiminde Yaşadığı Sorunlar	92
İlk Okullarda Konuşma Becerisine Yönelik Olarak Geliştirilmiş Olan Ölçekler ve Özellikleri	94
Konuşma Öğretim Modelleri	98
Konuşma Öğretiminde Yaygın Olarak Kullanılan Yöntem ve Teknikler	100
İlkokullar için konuşma etkinlikleri örnekleri	103
Kaynaklar	106
Ek-1	110
Ek-2	111

BÖLÜM 4: Okuma Eğitim.....115*Sabri SİDEKLi*

GİRİŞ	115
Okuduğunu Anlama.....	116
İlkokulda Okuduğunu Anlamada Karşılaşılan Güçlükler	118
Zihinsel Ögeler.....	119
Metin Yapısı.....	120
Zihinsel Sözlük.....	121
Akıcı Okuma	121
Ön Bilgiler	123
Okuduğunu Anlama Becerisi Nasıl Ölçülür?	123
Okuma Becerisinin İlkokullarda Önemi	126
İlkokulda Okuma Becerisini Nasıl Geliştirebiliriz?	129

İlkokulda Anlama Becerisini Nasıl Geliştirebiliriz.....	134
Kaynaklar	153
BÖLÜM 5: Kelime Hazinesi ve Öğretimi.....	159
<i>Mustafa KOCAARSLAN</i>	
GİRİŞ	159
Kelime Hazinesi	159
Alıcı ve İfade Edici Kelime Hazinesi	160
Dilin Temel Bileşenleri ve Kelime Hazinesi.....	161
Kelime Bilgisi ve Düzeyleri.....	162
Kelime Bilinci Geliştirme.....	163
Kelime Hazinesi ve Öğretimi	164
Fiziksel ve Zihinsel Engeli Olmadığı Halde Belirlenen Düzeyin Gerisinde Kalan Öğrencilere Yönelik Kelime Öğretimi Yaklaşımları.....	165
Fiziksel ve Zihinsel engeli Olmadığı Halde Belirlenen Düzeyin Gerisinde Kalan Öğrencilere Yönelik Kelime Öğretimi Stratejileri.....	167
Bireysel Kelime Öğrenme Stratejileri.....	176
Sonuç.....	179
Kaynaklar	181
BÖLÜM 6: Yazma Becerisi	185
<i>İbrahim COŞKUN</i>	
<i>Sema DURAN BAYTAR</i>	
GİRİŞ	185
Yazma Becerisi.....	186
Yazma Becerisinin İlkokullarda Önemi	187
İlkokullarda Yazma Becerisi Düzeyini Belirleme.....	189
Yazma Becerisinde Belirlenen Düzeyin Gerisinde Kalan Öğrencilerin Geride Kalma Nedenleri.....	189
Zihinsel ve Fiziksel Engeli Olmadığı Halde Yazma Becerisinde Belirlenen Seviyenin Gerisinde Kalan Öğrencilere Yapılacak Zenginleştirilmiş Yazma Etkinlikleri ve Uygulama Örnekleri.....	190

BÖLÜM 7: Görsel Okuryazarlık Becerisi..... 211*Alper KAŞKAYA*

GİRİŞ	211
Okuryazarlık Nedir?	212
Görsel Okuryazarlık Nedir?	214
Görsel Okuma	216
Görsel Sunu	217
Görsel İletişim	218
Görsel Okuryazarlık Becerisinin İlkokullarda Önemi	222
İlkokullarda Görsel Okuryazarlık Beceri Düzeyini Belirleme	226
Duyuşsal Boyut	231
Düzensel Boyut	232
Eleştirel Boyut	235
İlkokul Öğrencisi Açısından Görsel Okuryazarlığın Önündeki Engeller	237
Zenginleştirilmiş Görsel Okuryazarlık Etkinlikleri Uygulama Örnekleri & Öneriler	241
İkili Kodlama Teorisi	242
Görsel Okuryazarlık Sürecinde Drama	245
Hikaye Setleri	248
Görsel Notlar	249
Görsel Okuryazarlık Becerisi Geliştirmede Kapsayıcı Uygulamalar	252
Süreç.....	257
Kaynaklar	259

BÖLÜM 8: Ana Dili ile İlgili Temel Kavramlar ve Tanımlar 263*Ayfer ŞAHİN*

GİRİŞ	263
Ana Dil ve Ana Dili	264
Dil Öğretimi Yaklaşımları	265
Davranışçı Yaklaşımda Dil Öğretimi	266
Bilişsel Yaklaşımda Dil Öğretimi	267
Yapılandırıcı Yaklaşımda Dil Öğretimi	268
Ana Dili Farklı Olan Çocuklara Dil Öğretimi ile İlgili Teknik ve Yöntemler	268
Dil Öğretiminde Yöntem ve Teknikler	269
Görsel- İşitsel Yöntem	270

Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Temel İlkeler	272
İlk Okuma Yazma Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....	275
Çözümleme Yöntemleri (Analize Dayalı Yöntemler).....	276
Bireşim Yöntemleri (Senteze Dayalı Yöntemler).....	279
Karma Yöntemler	281
Ana Dili Farklı Olan Çocuklara Okuma Yazma Öğretimi İle İlgili Yapılacak Etkinlikler	283
Yabancılarla Türkçe Öğretimi Etkinlikleri	283
İlk Okuma ve Yazma Öğretimi Etkinlikleri	286
Kaynaklar	292
 BÖLÜM 9: Öğrencilerin Yaşadığı Çeşitli Sorunların Eğitime Yansımaları ve Kapsayıcı Dil Etkinlikleri	295
	<i>Şükran CALP</i>
	<i>Mehrali CALP</i>
GİRİŞ	295
Kapsayıcı Eğitimin Gerekçesi ve Felsefesi	296
Kapsayıcı Öğrenme Modeli	299
Öğrencilerin Yaşadığı Çeşitli Sorunların Eğitime Yansımaları	302
Kapsayıcı Eğitim Uygulamalarında Yaşanan Problemler.....	306
Kapsayıcı Eğitimde Stratejiler	307
Kapsayıcı Eğitim Bağlamında Önerilen Dil Etkinlikleri	312
Kaynaklar	324
 BÖLÜM 10: Türkçenin Yabancı Dil/İkinci Dil Olarak Öğretimi	329
	<i>Esra Nur DEMİRTAŞ</i>
GİRİŞ	329
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kurumlar ve Uygulamaları.....	330
Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....	331
Grupla Öğretim Teknikleri	339
Bireysel Öğretim Teknikleri	344
Yenilikçi Teknikler.....	345
Kaynaklar	348